

**Jihočeská univerzita v Českých
Budějovicích**

Pedagogická fakulta

Učitelství pro mateřské školy

**Možnosti mezinárodní spolupráce
mateřských škol**

Závěrečná bakalářská práce

Autor:	Věra Chaloupková
Obor:	Učitelství pro mateřské školy
Forma studia:	kombinované
Vedoucí práce:	prof. Dr. Gabriel Švejda, CSc.
Datum odevzdání práce:	31. března 2009

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, prof. Dr. Gabrielu Švejdovi, CSc., za cenné rady, připomínky a metodické vedení. Poděkování patří i ředitelce Křesťanské mateřské školy v Horažďovicích Bc. Aleně Průchové za poskytnutí materiálů. Dále děkuji své rodině za podporu a trpělivost v době, kdy bakalářská práce vznikala.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou závěrečnou bakalářskou práci vypracovala sama za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Věra Chaloupková

Anotace

Závěrečná bakalářská práce se zabývá možnostmi mezinárodní spolupráce mezi mateřskými školami prostřednictvím mezinárodních vzdělávacích programů a dokladuje konkrétní příklady. Vychází ze současných požadavků na vzdělávání jak dětí, tak pedagogů a potřeby efektivnějšího a atraktivnějšího hraní si a učení, které může položit dobrý vědomostní základ pro život, studium a práci v Evropské unii. Práce obsahuje i vyhotovení dotazníkového šetření, které mapuje současný stav znalostí, postojů a zkušeností pedagogů z této oblasti. Přináší návod pro školy nebo i jednotlivé pedagogy, kteří by chtěli obohatit a rozšířit aktivity svého zařízení i za hranice České republiky. Zdůrazňuje možnost využití moderních informačních technologií k výuce cizích jazyků a k poznávání kultur a tradic jiných zemí.

Abstract

The final Bachelor's dissertation work deals with possibilities of international cooperation at nursery schools by means of international educational programmes and exemplifies factual cases. It is based on the present educational qualification for both children and teachers and necessity of more effective and more attractive learning and playing which can create good knowledge essentials for life, study and work in Europe Union. Dissertation includes interview which surveys the present knowledge, attitudes and experience of teachers in this field. It brings instructions for schools or individual teachers who would like to widen and enrich their activities abroad. It emphasizes possibilities of using modern information technologies for language-teaching and for exploring culture and traditions in other countries.

Klíčová slova:

Cizí jazyk, Comenius, erudice, Evropská unie, eTwinning, fondy, informační technologie, kompetence, lifelong learning, mezinárodní spolupráce, multikulturní výchova, NAEP, projekt, Tandem, vzdělávací programy, vzdělávání.

Obsah:

1	Úvod a cíl práce.....	5
2	Teoretická část.....	6
2.1	Význam mezinárodní spolupráce.....	6
2.1.1	Vzdělávání pro nové milénium.....	6
2.1.2	Vzdělávání v předškolním věku.....	7
2.2	Možnosti mezinárodní spolupráce.....	9
2.2.1	Vzdělávací programy.....	9
2.2.2	Comenius.....	10
2.2.3	e Twinning.....	10
2.2.4	Tandem.....	12
2.2.5	Cestovní kanceláře.....	13
2.3	Realizace mezinárodní spolupráce.....	14
3	Praktická část.....	17
3.1	Malí průzkumníci.....	18
3.1.1	Člověk – součást přírody.....	19
3.1.2	Malí objevitelé velkého vesmíru.....	24
3.2	Česko – slovenská spolupráce.....	25
3.3	Hudba a víra spojují národy.....	29
3.4	Letní ozdravný pobyt u moře.....	31
3.5	Začlenění projektů do školního vzdělávacího programu.....	32
4	Dotazníkové šetření.....	34
5	Závěr.....	38
6	Seznam použité a citované literatury.....	39
7	Přílohy.....	40

1 Úvod a cíl práce

Je velmi dobré, že se začíná v současné době hovořit o mezinárodní spolupráci mateřských škol a výuce cizích jazyků již v předškolním věku. Někdo může namítnout, že v mateřských školách jsou děti ještě malé, ale tato spolupráce ovlivňuje nejen děti, ale i jejich pedagogy, rodiče a všechny zúčastněné. Tyto skutečnosti mohou být velmi významné pro utváření názorů na změny v Evropě i na celém světě.

Cílem práce by měl být návod pro školy, management škol i jednotlivé pedagogy, kteří by chtěli obohatit a rozšířit práci svého zařízení i za hranice České republiky. Přináší důvody a význam těchto aktivit, doporučení jak a proč se věnovat činnostem, které zdokonalují znalosti v oblasti jazykových dovedností a informačních technologií.

Přestože zvládnutí a využití možnosti mezinárodní spolupráce v praxi mateřských škol je náročné a vyžaduje od aktérů celou řadu vlastností, jako je trpělivost, nadšení, odvaha, cílevědomost a erudice, pokouší se práce na příkladech z praxe vyzdvihnout její stále větší nutnost a význam.

2 Teoretická část

2.1 Význam mezinárodní spolupráce

2.1.1 Vzdělávání pro nové milénium

Nedávná státoprávní a kurikulární reforma přinesla do našeho školství mnoho změn. Celé naše školství prochází reformou, která chce především zkvalitnit výuku cizích jazyků. Cílem je domluvit se v jednom a postupně ve dvou cizích jazycích. Se vstupem České republiky do Evropské unie má mezinárodní spolupráce důležitý význam ve vzdělávání na všech úrovních typů škol. Do výuky by měly být podstatně více zařazovány praktické činnosti. Objevuje se i řada nových témat, např. evropská integrace, multikulturní výchova, environmentální výchova a výchova ke zdravému životnímu stylu. Škola musí připravovat děti a žáky pro život ve světě, jehož změny se uskutečňují neuvěřitelným tempem. Realizace těchto zvýšených nároků vyžaduje od pedagogických pracovníků pro úspěšný výkon profese soubor kvalifikačních a osobnostních předpokladů a kompetencí, které se utvářejí teoretickou přípravou, zkušenostmi z praxe a vlivem profesního prostředí. Pedagog se musí umět orientovat v nových trendech vzdělávání, musí se i nadále vzdělávat a své znalosti prohlubovat. Měl by reagovat na změny v edukační realitě a právě ovládání cizích jazyků začíná patřit mezi základní schopnosti a dovednosti, které jsou nutné k úspěšnému uplatnění na trhu práce i v běžném životě. Tlak na znalost alespoň jednoho světového jazyka je dnes skutečně nepřehlédnutelný. Neznalost cizího jazyka je velmi tvrdým limitujícím faktorem. Stále více lidí vyjíždí do cizích zemí, ať už na dovolenou nebo pracovně, sdělovací prostředky nás informují o událostech na celé planetě a zejména angličtina nás dnes už obklopuje ze všech stran. Se znalostí cizího jazyka jdou potom ruku v ruce uživatelské dovednosti informačních a komunikačních technologií. Ovládat počítač bez znalosti anglického jazyka jde s mnohem většími obtížemi. Toto vše vyžaduje systematickou přípravu i fungující podpůrnou infrastrukturu. Současná vzdělávací politika v České republice vychází z přesvědčení, že člověk se musí vzdělávat po celý život a že by měl mít zájem na svém vzdělání, učení a věděni, které mu umožňuje dokonalejší a bohatší interakci se světem. Bez znalostí jazyků a informačních technologií je člověk odsunut na okraj a největší problém tak představuje pro ty, kteří se těmto požadavkům nesnaží přizpůsobit. Mnoho dospělých zjišťuje, že si své vzdělání musí

neustále doplňovat.

(1: 11) *...V informační společnosti se uplatní hlavně ten, kdo dokáže informace přeměňovat ve znalosti a pracovat v týmu, často bez osobního kontaktu s ostatními. To znamená například i to, že se dokáže v případě potřeby rychle naučit něco nového. Vývoj jde totiž tak rychle dopředu, že konkrétní znalosti získané ve škole budou zcela jistě v praxi již zastaralé. Jedním z hlavních rysů informační společnosti je proto nutnost celoživotního vzdělávání (lifelong learning).*

2.1.2 Vzdělávání v předškolním věku

Za důležitý prvopočátek celoživotního vzdělávání je považováno předškolní vzdělávání. Termín „předškolní vzdělávání“ používá poprvé v souvislosti se změnami struktury vzdělávací soustavy závěrečná zpráva Projektu Programu Phare „České vzdělávání a Evropa“ (Strategie rozvoje lidských zdrojů v České republice po vstupu do Evropské unie, 1999). Předškolní vzdělávání by mělo představovat první fázi „cíleně strukturovaného celoživotního vzdělávacího systému“, který odpovídá nárokům na jedince v současné době. Pro život dítěte má předškolní vzdělávání dalekosáhlý význam, neboť poznatky lékařů, psychologů a pedagogů dokazují, že většina toho, co dítě prožije v prvních letech života a co z podnětů okolního prostředí přijme, je trvalé a že rané zkušenosti, které dítě získává, se v jeho životě, třeba i daleko později, zhodnotí a najdou své uplatnění. Tento požadavek deklaruje i tzv. Lisabonský proces, který zavádí pro současnou etapu společenského vývoje pojem „společnost znalostí“. Program zvyšování kvality vzdělávání pro všechny, vyhlášený OECD se proto ve vyspělých zemích stává klíčovou otázkou politiky. Vzdělávání představuje nejen významný „sociální kapitál“, ale i důležitou páku společenského rozvoje. Význam etapy, která znamená počátek maximálního rozvoje vývojových a individuálních předpokladů, pochopitelně stoupá.

Rok 1989 vyvolal v naší zemi změny, které zákonitě znovu kladou zásadní otázky směru a cíle výchovy a vzdělání, předškolního nevyjímaje. Na základě četných publikovaných výzkumů lze složit poměrně přesnou a podrobnou charakteristiku předškolního dítěte. Dovídáme se, že dnešní dítě je obvykle lépe fyzicky vyvinuto, než tomu bylo v předchozích generacích, že je i mentálně vyspělejší a dokáže provádět psychické činnosti, k nimž děti v minulosti dospívaly později. Dnešní dítě předškolního věku je v důsledku celkového životního stylu víc aktivní a dopředu nasměrované. Nejen že

je pod téměř neustálým vlivem cílevědomě stimulujícího výchovného a vzdělávacího působení, ale i samo pod vlivem této nabídky o něco usiluje a něco konkrétního chce. (5: 25) Přesto, že žije hlavně přítomností, není ani jemu vzdálená představa o tom, jak to s ním bude dál. Ví, že jednou bude školákem a potom bude mít své povolání jako třeba maminka nebo tatínek. Dítě se vzhledem k tomu, že celkově stoupá potřeba vzdělanosti a odbornosti, pod soustavným tlakem okolí stále učí. *V porovnání s dobou před pár desítkami let se požadavky na dítě více jak zdvojnásobily. Víme, že několik miliard nervových buněk pravděpodobně tvoří dostatečnou rezervu k tomu, aby dítě mohlo přijmout značné množství podnětů a zdá se, že i při zvýšené náročnosti zdaleka nedosahujeme této kapacity v tom, co od dětí požadujeme. Zároveň ale také nemáme přesvědčivé důkazy, že se tato kapacita opravdu naplnit může a proto úvaha o zdvojnásobení nároků může být jen pouhá spekulace.* (4: 21)

(1: 14) Mozkové neurony se vyvíjejí hlavně před narozením a pak se již až do stáří jejich počet mění jen velmi málo. Počet synapsí se však naproti tomu mění dost podstatně. V raném věku dochází až do pátého roku k prudkému nárůstu počtu synapsí a pak se již tento počet dále nezvyšuje, naopak klesá přibližně až na polovinu. Kromě těch spojů, které má dítě již od narození a které mají určitou souvislost s vrozenými vlastnostmi předávanými geny, ovlivňuje proces vzniku nových synapsí v největší míře stimulace přicházející z vnějšího prostředí.

Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjet dítě po všech stránkách tak, aby bylo schopné zvládat nároky života, které jsou na něj kladeny v prostředí jemu blízkém, ale zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně očekávají. Mateřská škola by měla na základě Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání maximálně podporovat a umožňovat rozvoj a vzdělání každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb. Předpokládá se, že pro dítě ukončující předškolní vzdělávání by měly být dosažitelné určité klíčové kompetence a mezi mnoha jinými je to i znalost využití informativních a komunikativních prostředků, se kterými se dítě běžně setkává, ať jsou to knížky, encyklopedie, ale dnes i nové informační a komunikační technologie, telefon, počítač, audiovizuální technika. Dále by také dítě mělo vědět, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit. Mělo by mít vytvořené elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku.

2.2 Možnosti mezinárodní spolupráce

2.2.1 Vzdělávací programy

Naplnňovat nové profesní kompetence učitelek mateřských škol a dětem zprostředkovávat zajímavou, zábavnou a hravou formou příslušné kompetence rámcově vzdělávacího programu, navazovat přátelství, kooperovat a získávat první znalosti cizího jazyka je možné díky dnešním moderním technologiím a prostřednictvím mezinárodních vzdělávacích programů. Tímto je možné dosáhnout mnohem intenzivnějšího učení, poznávat kulturu a tradice jiných zemí. Informační systémy jsou určeny i pro mateřské školy a cíle všech těchto programů jsou podobné:

- Podpořit spolupráci mezi evropskými školami.
- Připravit na život, studium a práci v Evropě.
- Zvýšit kvalitu výuky a uplatnit principy projektového vyučování.
- Rozvíjet jazykové kompetence a informační gramotnost.
- Předávat zkušeností mezi partnerskými školami.
- Integrovat mezinárodní projekty do života školy a školního vzdělávacího programu.

Do nedávné doby bylo zavádění technologií do výuky spíše intuitivní a chaotické. V poslední době však toto vzdělávání nachází významnou podporu státu. Jeho koordinací se v současné době zabývá Národní agentura pro evropské vzdělávací programy NAEP v rámci zahraničních služeb MŠMT. NAEP vznikla díky nové generaci programu LLP 2007-2013 (Program celoživotního učení), kam se transformovaly aktivity Národních agentur Socrates a Leonardo da Vinci. Cílem NAEP je vytvářet informační systém o vzdělávacích programech EU a o jiných mezinárodních aktivitách, poskytovat informační a konzultační služby týkající se svěřených programů, organizovat národní a mezinárodní semináře a konference, propagovat české školství v zahraničí a vydávat informační materiály, další informace [online] dostupné z <URL: <http://www.naep.cz>>. Prostřednictvím této agentury je možné si vybrat hned z několika vzdělávacích programů. Mateřské školy mohou začít navazovat kontakty hlavně prostřednictvím aktivity Comenius a eTwinning.

2.2.2 Comenius

Comenius je zaměřen na školní vzdělávání. Zapojit se mohou mateřské školy, základní školy a střední školy. Cílovou skupinou jsou žáci, studenti, učitelé a pedagogičtí pracovníci těchto typů škol. Cílem programu je rozvíjet porozumění mezi mladými lidmi z různých evropských zemí, pomáhat jim osvojit si základní životní dovednosti, které jsou nezbytné pro jejich osobní rozvoj, pro jejich budoucí zaměstnání a pro aktivní účast v evropských záležitostech. Do aktivit se zapojuje všech 27 členských států Evropské unie: Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko a Velká Británie, dále Norsko, Island, Lichtenštejnsko, kandidátskou zemí je Turecko. Program je určen školám, ale i osobám a institucím zodpovědným za organizaci a poskytování vzdělání. V rámci aktivity je možné zajišťovat studijní návštěvy, účast na vzdělávacích kurzech, školení pro učitele a další pedagogické pracovníky působící v oblasti vzdělávání. Žádané jsou asistentské pobyty pro studenty, budoucí učitele. Prostřednictvím aktivity se šíří dobré příklady ve vzdělávání, včetně tvorby nových výukových metod, materiálů a inovačních přístupů.

2.2.3 eTwinning

Aktivita eTwinning vstoupila do pátého ročníku činnosti a za dobu svého fungování získala velkou oblibu mezi evropskými školami a stala se nedílnou součástí vzdělávacího procesu na spoustě evropských škol. V současné době se počet účastníků z celé Evropy již blíží číslu 52 000.

Česká republika a její Národní podpůrné středisko pro eTwinning (NSS) je od počátku aktivně zapojena do činnosti aktivity eTwinning. V současné době je v ČR zaregistrováno více než 2 500 účastníků a ve spolupráci s českými školami proběhlo nebo probíhá více než 1 100 projektů.

eTwinning je také významnou součástí programu European Schoolnet (EUN). European Schoolnet zřizuje Kancelář EUN, jejíž úlohou je realizovat a koordinovat evropské aktivity a projekty a podporovat rozvoj vzdělávání a spolupráce učitelů a škol v Evropě. Většina aktivit a projektů EUN je spolufinancováno Evropskou komisí a

jednotlivými ministerstvy školství. European Schoolnet je konsorcium 28 evropských ministerstev školství. Českou republiku zastupuje v EUN Dům zahraničních služeb MŠMT (DZS), který je zároveň členem řídicího výboru EUN. Podrobnosti o aktivitách EUN v ČR jsou [online] dostupné z

<URL: [http://www.dzs.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=314&?>](http://www.dzs.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=314&?).

Aktivita eTwinning, „e“ jako elektronické, evropské a „twinning“ jako párování, síťování, je zaměřena na podporu spolupráce žáků i učitelů všech škol, tzn. i mateřských v rámci Evropské unie. eTwinning lze charakterizovat jako projekt, ve kterém dvě a více škol z různých zemí realizují vzdělávací aktivitu na dálku - prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Spolupráce může probíhat na několika úrovních: mezi učiteli, skupinami učitelů, řediteli, jednotlivými dětmi či celými třídami. Projekt eTwinning je příležitostí pro všechny, kteří hledají zkušenosti a partnery jak doma, tak v zahraničí. Taková zkušenost je velmi významná pro vzdělávání, pro povědomí o různorodosti multilingvální a multikulturní společnosti a získávání jazykových znalostí. eTwinning je službou, prostřednictvím které se mohou jednoduchým způsobem navazovat partnerství a realizovat aktivity - mezinárodní vzdělávací projekty, které si zvolíte a považujete za užitečné pro sebe či svou skupinu dětí. Začátek a konec spolupráce s partnerskými školami se určuje podle času a potřeby.

Portál eTwinning poskytuje všechny důležité informace, nástroje, materiály a dokumenty, které jsou potřebné pro přípravu, plánování a rozvíjení spolupráce: novinky, nápady a inspirace, nástroj pro hledání partnerů, prostor pro spolupráci, pedagogickou podporu, galerii projektů, zdroje informací. Vše je v českém jazyce. Evropský portál eTwinning je tvořen několika úrovněmi služeb, které je možné využívat. Po registraci na portálu získáte přístup k databázi škol v Evropě, budete moci využívat nástroje pro virtuální komunikaci, je možné propojení s partnery z většiny evropských států.

Zapojením do této aktivity je možno si zajistit zlepšení znalosti cizího jazyka, zlepšení a využití jazykových a ITC znalostí. S dětmi je možné dělat něco netradičního, nového a zajímavého, využít informační a komunikační technologie, které zkracují vzdálenosti a umožnit tak všem navštívit a prozkoumat i jinak vzdálené a obtížně dostupné kouty Evropy. Lze poznat vzdělávací systémy v jiných evropských zemích, seznámit se a vyměnit si nápady s jinými učiteli a obohatit tak své zkušenosti, dozvědět se něco o jiných kulturách a seznámit ostatní s naším prostředím, abychom tak zvýšili povědomí o kulturní různorodosti. Zavádět nový způsob výuky ve škole a představit ho rodičům, institucím

místní správy a mnohým jiným, a tak rozvinout spolupráci v rámci své školy, zavést mezipředmětové vyučování a rozšířit si vlastní znalosti určitého předmětu nebo oboru, zdokonalit své vlastní metody učení díky poznatkům a zkušenostem z partnerských škol.

Pokud se rozhodnete pro spolupráci v tomto programu, stačí:

1. Zaregistrovat na portálu, který je [online] dostupný z <URL: www.etwinning.cz>.
2. Při vyplňování registračního formuláře máte prostor pro charakteristiku vaší školy a vašich představ o spolupráci.
3. Touto registrací budete zařazeni do databáze evropských škol.
4. Vámi uvedené údaje mohou oslovit některou z evropských škol, která vám může nabídnout spolupráci.
5. Portál eTwinning vám také poskytuje nástroje pro vaše aktivní vyhledávání potenciálních partnerů ke spolupráci v Evropě. Partnerskou školu si můžete nalézt i jiným způsobem.
6. Prostřednictvím portálu můžete získat nápady a inspiraci ke spolupráci.

2.2.4 Tandem

Pro školu, která by se chtěla specializovat na vztahy se SRN, je určena aktivita Tandem, [online] dostupná z <URL: <http://tandem.adam.cz>>, která se zaměřuje na česko-německou spolupráci. Podporuje učitele a pracovníky s mládeží, kteří mají zájem o česko-německé kontakty. Koordinační centrum má sídlo na české straně v Plzni a je institucí Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy. Administrativně je začleněno do Západočeské univerzity. Na německé straně sídlí v Regensburgu. Součástí programu je i podpora setkávání a výměn zkušeností předškolních dětí „Odmalička – Von klein auf“. Pro období 2009 – 2011 je nabídka rozšířena o nová témata a bude i nadále podporovat první kontakty dětí do 6 let. Cílem je seznámit se s jazykem sousední země a začít si osvojovat cizí jazyk v raném věku. Podpořit chce i regionální hospitace pedagogů mateřských škol doplněné o informace o předškolním vzdělání v dané zemi. Děti z mateřských škol v bavorských, saských a českých příhraničních oblastech by měly významně profitovat z geografické polohy předškolních zařízení, která navštěvují. Tandem hledá i možnosti financování programu podpory setkávání českých a německých předškolních zařízení. Na české straně bude program podpory od roku 2009 financován z prostředků Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

2.2.5 Cestovní kanceláře

Pro mezinárodní spolupráci mateřské školy je možné využít i služeb cestovních kanceláří, které se na tuto činnost specializují a mohou nabízet zahraniční pobyty. Rozhodne-li se škola pro tuto formu činnosti, tak je především na jejím managementu, aby se v této problematice orientoval a dokázal si správně vybrat. Důležité je prověřit, zda byla zajištěna příslušná zákonná pojištění, bezchybná smlouva a samozřejmě dobrá cenová kalkulace.

Velkou oblibu mají mezi kolektivy mateřských škol v poslední době pobyty u moře. Ozdravné pobyty v přímořských oblastech mohou dětem významně zlepšit řadu nemocí a upevnit jejich zdraví, ale rozvíjejí i jejich představy o světě, cizích zemích a cizích jazycích. Prostřednictvím cestovních kanceláří si lze zajistit poznávací zájezdy do určitého regionu, výlety. Od cestovní kanceláře můžete také požadovat zajištění ubytování a dopravu do místa, kde na vás čeká zahraniční partner, kterého jsme již předem kontaktovali prostřednictvím svých znalostí informačních a komunikačních technologií.

2.3 Realizace mezinárodní spolupráce

Internetových výukových služeb je v Evropě obrovské množství a rychle přibývají další. Pro člověka, sledujícího tento proces zpovzdálí, je mimořádně obtížné neztratit v nepřehledném množství orientaci. Každý si nakonec své oblíbené aktivity najde sám, ale bližší studium a pravidelné používání mezinárodních vzdělávacích programů začíná patřit k základním povinnostem každého evropského učitele.

Nejdůležitějším článkem při každé realizaci je téměř vždy iniciativa učitelů. Každá činnost klade určité nároky a je většinou nutné motivovat i další kolegy, navrhovatel se musí se všemi zúčastněnými učiteli dohodnout a zodpovědět si několik předběžných otázek:

- Odpovídá aktivita potřebám školy, školnímu vzdělávacímu programu?
- Je projekt pro děti a učitele zajímavý a odpovídá obtížnost jejich schopnostem?
- Jaké materiální a finanční zabezpečení je potřeba?

Důležité je i zapojení rodičů a podpora zřizovatele. Účast na mezinárodní spolupráci by měla být součástí záměru a školního vzdělávacího programu celé školy. Je potřeba si předem ujasnit možnosti, představy, cíle, při kterých musíme především myslet na to, komu je aktivita určená. Zda dětem nebo pedagogům, zda nám jde jen o písemnou formu komunikace nebo osobní setkávání. Z počátku je lepší začít účastí a jednotlivými kontakty prostřednictvím výše uvedených odkazů – Comenius, e Twinning, Tandem. Tyto vzdělávací programy poskytují informační a konzultační služby, semináře, vydávají příručky apod. Bylo by nerozumné se bez zkušeností s projektovou výukou pouštět hned do realizace vlastního projektu. Pokud se tak ale rozhodneme a staneme se koordinátorem nového projektu, musíme samozřejmě myslet na tytéž otázky, které si kladou běžní účastníci, ale máme navíc ještě celou řadu dalších úkolů. Hlavní rozdíl spočívá v tom, že koordinátor je svým způsobem zodpovědný i za ostatní partnery.

Důležité je také vybavení školy komunikačními technologiemi, přístupnost pedagogů a dětí k počítačům a internetu a alespoň základní znalosti pedagogů v jejich využívání. Potom je to nejrychlejší a nejefektivnější způsob, jak být v kontaktu s partnerskou školou. Je dobré, aby celý tým věděl, kdo je naším partnerem. Dobrým krokem je stanovit si časový harmonogram a kompetence. Pokud tým pracovníků školy, kteří se zúčastní projektu, shodně chápe smysl, cíl a přínos pro celou školu, je potom

snadnější tyto aktivity propojit se školním vzdělávacím programem a zajistit jeho snadnější proniknutí mezi veřejnost. Následně se objeví další pozitiva, získání podpory a zájmu okolí školy, které by mělo mít zájem o dobrou úroveň vzdělávání v obci. Mateřská škola by proto měla o svých aktivitách informovat veřejnost, využívat média jako je tisk apod.

Každá aktivita, která je s dětmi realizována má své výhody, ale může mít i jistá úskalí. V případě výměny korespondence či výtvarných prací je výhodou motivace učitelek mateřské školy zdokonalit se v používání ITC, procvičování jazykových znalostí, čerpání nových námětů pro práci s dětmi. Společné návštěvy dětí v předškolních zařízeních, vystupování dětí při významné příležitosti, organizování společných výletů vede k postupnému odstraňování jazykové bariéry a účastníci si přirozeně osvojují jazykové dovednosti. Děti se ve většině případů s jinak mluvícími dětmi často domlouvají snadněji než dospělí. V poslední době se osvědčila mezinárodní spolupráce pedagogických škol a výměna praktikantek – studentek, které působí v partnerských mateřských školách. O tuto aktivitu je mezi studenty velký zájem, viz dotazníkové šetření. Pokud by se tato forma více rozšířila, tak by byl ze strany českých mateřských škol zájem i o praktikantky ze sousedních zemí. Ovšem přetrvávají problémy při zajišťování těchto projektů a těmi jsou finance. Proto je stále více důležité umět se orientovat ve strukturách programů na jejichž základě je možné požádat o finanční podporu. Toto je v poslední době často ignorováno ze strany managementu škol, a to hlavně z důvodu narůstající byrokracie. Zde by měly školy více usilovat o pomoc zřizovatele. Právě finanční stránka a dotace mohou být dalším přínosem pro všechny, kteří k mateřské škole patří, kteří se do aktivity zapojují, děti, rodiče, pedagogy, zřizovatele. Příspěvky státu, krajů, nadací a nadačních fondů, sponzorů, ale i prostředky ze zdrojů Evropské unie jsou těmto aktivitám nakloněny. Právě čerpání těchto prostředků ale vyžaduje na celé aktivitě mnohdy nejvíce úsilí. Vypracování žádostí a využití finančních prostředků z nabízených podpor bývá pro pedagogy tím nejnáročnějším úkolem. Právě zde se vyplácí v počátcích zapojit do aktivity celý tým, včetně zřizovatele a je důležité vědět, že některé zdroje jsou určeny školám, jiné obcím, některé např. občanským sdružením. V současné době je možné žádat o příspěvek na projekty například v programech:

- „Odmalička“ na spolupráci předškolních zařízení v česko-německém příhraničí, [online] dostupné z <URL: <http://www.odmalicka.info/aktuality/program-podpory-odmalicka-v-roce-2009>>.

- Česko-německý fond budoucnosti,
[online] dostupný z <URL: <http://www.fondbudoucnosti.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=5937>>.
- Fond inovací Interreg,
[online] dostupný z <URL: <http://www.jaip.cz/download/interreg.pdf>>.
- Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost 2007 – 2013, [online] dostupný z <URL: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/op-vpk-obdobi-2007-2013>>.
- Finanční odměny je možné získat i v programu Comenius a eTwinning.

Pro konečné rozhodování o zapojení do projektu je dobré se držet osvědčené rady.
(1: 88) ...*Do žádného projektu se nepouštějte bez důkladné přípravy. To nejhorší, co by se mohlo stát, je neúspěch. Ať už v podobě špatných výsledků nebo dokonce nedokončení projektu. To by mohlo poškodit dobré jméno vaší školy a možná i celého státu, pokud je projekt mezinárodní. Navíc byste vy i děti na delší dobu ztratili chuť se do jakékoliv podobné aktivity pustit.*

3 Praktická část

Všechny předkládané projekty umožňují a nabízejí širokou škálu aktivit, které mají nepřeberné množství možností ztvárnění a pedagogických řešení. Nijak neomezovaly a neomezují tvůrčí schopnosti pedagogů, dětí a jejich rodičů. Výběr činností a provedení je zcela ponecháváno na aktérovi, na jeho zaměření a dovednostech. Pedagogové si tak mohou vyzkoušet pracovat a plánovat na základě H. Gardnera a jeho typu mnohočetných inteligencí nebo se řídit slovy světoznámého učitele národů.

(1 : 13) ... již v roce 1983 navázal americký psycholog Howard Gardner na některé předchozí výzkumy lidské inteligence a přišel s tím, že na ni též nelze pohlížet jako na jeden celek. Podle Gardnera je třeba rozlišovat více druhů inteligencí a ty posuzovat nezávisle na sobě. Původně jich stanovil sedm (jazyková, logicko – matematická, vizuální, pohybová, hudební, interpersonální a intrapersonální), později však připustil, že jich může být i více. Jeho závěry mají značný význam nejen pro interpretaci inteligenčních testů, ale též pro výuku. Školy totiž často podporují jen některé z těchto inteligencí a jiné zcela přehlíží. Přitom lze velkou část z probíraných témat předložit dětem i tak, aby mohly uplatnit různé druhy inteligence, tedy různé výukové přístupy.

(1: 16) ... Ať je učitelům zlatým pravidlem, aby se všechno předkládalo všem smyslům, pokud to je jen možné, totiž věci viditelné zraku, slyšitelné sluchu, čichatelné čichu, ochutnatelné chuti, hmatatelné hmatu. A jestliže se něco může vnímat několika smysly, nechť se to děje několika smysly. Nic není v rozumu, co nebylo ve smyslech. Proč by se tedy počátek vyučování nedál raději věcným názorem než slovním podáním věci?... (J. A. Komenský, Velká didaktika, 1657).

3.1 Malí průzkumníci

Tento projekt, který předkládám, byl realizován Křesťanskou mateřskou školou Horažďovice, kde pracuji. Byl oceněn několika cenami kvality vzdělávacího programu eTwinning. Nejvyšším oceněním byl evropský certifikát kvality eTwinning.

Certifikáty kvality v rámci aktivity eTwinning jsou udělovány učitelům za uskutečnění vynikajících eTwinningových projektů. Potvrzují, že projekt dosáhl určité kvality na úrovni národní i celoevropské. Z tohoto důvodu jsou také udělovány dva různé certifikáty: Národní certifikát kvality a Evropský certifikát kvality. Udělení Certifikátu kvality představuje konkrétní ocenění skvělé práce školy a učitelů na eTwinningových aktivitách. Pro studenty je takové ocenění motivací do další práce a pro školu jako celek veřejným uznáním, že usiluje o vysokou kvalitu a otevřenost na poli evropské spolupráce.

O udělení Certifikátu kvality rozhodují národní podpůrná střediska (NSS) a pro jeho udělení jsou stanovena kritéria. Projekt musí být hodnocen jako vynikající v těchto aspektech:

- dlouhodobé trvání,
- využívání ICT v rámci projektu,
- výsledky a přínosy,

- začlenění do plánu výuky,
- evropská dimenze,
- inovativní přístup a tvořivost,
- celková kvalita.

Projekt je uveřejněný v publikaci eTwinning - vzdělávací projekty škol v Evropě, kterou vydalo nakladatelství Portál. (3: 46) Projektu Malí průzkumníci se zúčastnily děti ve věku 3 – 7 let spolu se svými učiteli. Podílelo se na něm šest škol – Polsko, Malta, Španělsko, Skotsko a dvě mateřské školy v České republice. Později se připojila ještě škola z Rumunska.

Cílem aktivity bylo řešení problémů, neobvyklé použití různých předmětů (pomůcek), použití různých zdrojů pro rozvoj schopností komunikovat pomocí diskuse, informací. Dále rozvoj projednávání, zdůvodňování a rozhodování v týmu. Zvyšovaly se možnosti učitelů, kteří se učili navzájem používat technologie tvorby, komunikace a informací, ale také publikovat výsledky své práce. Všichni se seznamovali s kulturní různorodostí a cizím jazykem.

Hlavní součástí projektu byla dvě témata:

- Člověk – součást přírody.
- Malí objevitelé velkého vesmíru.

3.1.1. Člověk – součást přírody

Během tohoto tématu děti poznávaly odlišnosti různých zemí na severu, na jihu a porovnávaly je se naší republikou. Dozvídaly se, jak některým dětem schází sníh, jak se někde sklízí na školní zahradě olivy a pomeranče, zatímco jinde švestky a jablka. Děti v jednotlivých zemích a v daném období sledovaly rozmanitost klimatu. Prostřednictvím teploměru se učily znaménka plus, minus, seznamovaly se s číselnou řadou a porovnávaly aktuální teploty.

Měřily množství srážek, určovaly směr a sílu větru. Hodnotily, jaké roční období přináší jednotlivé počasí. Na třídách si děti s paní učitelkami vysvětlovaly, proč prší, proč padají kroupy, co způsobuje, že sněží, že jednou hřeje sluníčko více a podruhé méně a řešily, co je dobré si v takovém počasí obléknout.

from Horazdovice /Cz.R./

January-evaluation from Malta

/View flash presentation/
=> Winter in Malta

Monday
Sunny with some clouds
Cool at 17° Celsius

Friday
Cloudy
Cool at 16° Celsius

Učili jsme se pracovat s kompasem a od té doby víme, kde je sever a umíme ho označit. Prostřednictvím paní učitelek si děti jednotlivých zemí sdělovaly, co v kterou dobu dělají. Každá roční doba s sebou nese jiné pracovní či sportovní aktivity a ty mohou být v každé zemi rozdílné. Výtvarné aktivity dokreslovaly a dotvářely sezónní činnosti a národní zvyklosti. Písničky, tanečky a dramaticky ztvárněné příběhy byly rovněž součástí projektu. Nejvíce rozvinutá byla oblast experimentu. Děti sušily ovoce, vyráběly ovocné saláty, sázely rostlinky.

V době projektu nás zastihl i orkán Kyrill a všichni jsme pomáhali odstraňovat škody.

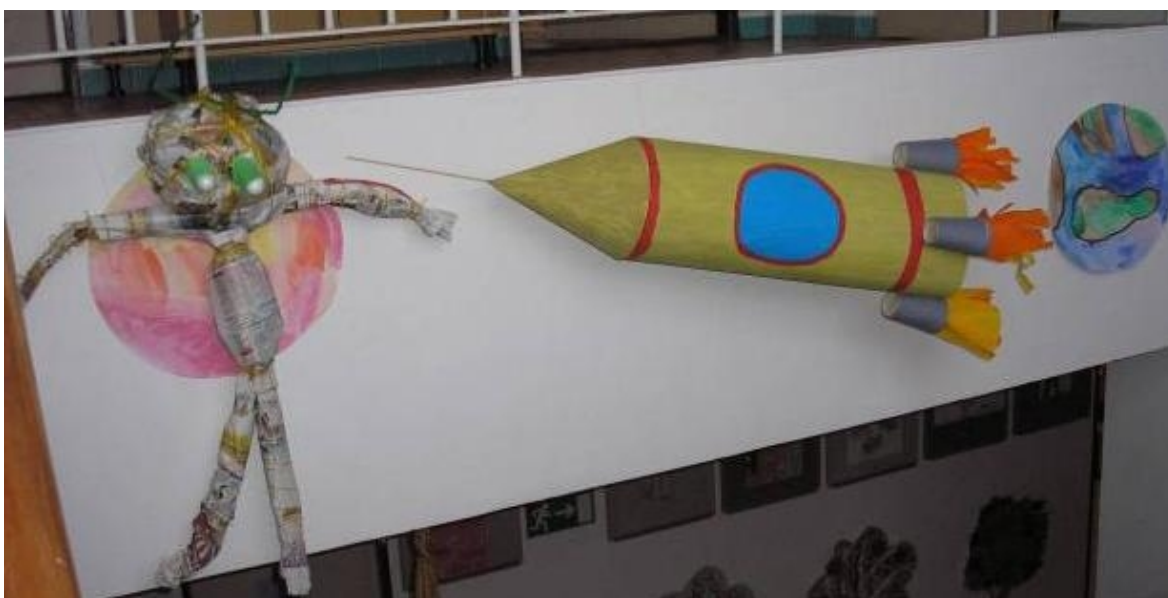

3.1.2 Malí objevitelé velkého vesmíru

V době, kdy se děti věnovaly tomuto tématu, předčítaly paní učitelky o vesmíru. Pracovalo se s encyklopediemi. Diskutovalo se nad tím, zda se můžeme stát kosmonauty a proč se lidé do vesmíru vydávají. Výtvarně se zpracovávala souhvězdí a planety.

Vymýšlely se sci-fi příběhy, a tak vznikaly příběhy o mimozemšťanech i planety nové, kde žila jen zvířata, vodní živočichové, rostliny či ptáci. Sestavovaly se vesmírné lodě různých rozměrů a podob, z kartonů, stavebnic, ale i ze sněhu. V některých třídách se objevili vesmírní lidé.

Děti spolu s rodiči pozorovali hvězdnou oblohu. Předškoláci s paní učitelkami při akci spaní v mateřské škole pozorovali hvězdy pravým hvězdářským dalekohledem. Zorganizovali jsme výlet do planetária.

Po celou dobu konání projektu prováděli malí průzkumníci pod dozorem svých učitelek řadu neobvyklých činností, výzkumné hry a experimenty. Analyzovali výsledky svých činností, popisovali je, publikovali je prostřednictvím svých učitelek na webových stránkách, nástěnkách, v tisku. Reportáže, popisy výsledků a výzkumy rozvíjely různé strategie myšlení a naslouchání ostatním. Při plnění úkolů děti odhadovaly, dedukovaly a myslely empiricky. Kladly otevřené otázky: Proč? Jak? Co by se stalo kdyby...? Snažily se na tyto otázky najít odpovědi.

Věk dětí a fakt, že zatím neumí číst, psát a komunikovat v cizím jazyce je zajisté překážkou a brání předškolním dětem komunikovat tak, jak je běžné pro jejich starší kamarády. Z druhé strany je ovšem velkou výzvou a motivací pro učitele, jak napravit svůj jazykový handicap, zlepšit ho a nebo dokonce odstranit. Děti touto hrou a pro ně přijatelnou formou dosahují kompetencí rámcově vzdělávacího programu, rozvíjí formou krátkých písniček, pozdravů a jiných cizích slovíček, které si zapamatovávají v souvislostech, komunikační dovednosti v cizím jazyce.

Odměnou za práci nám byl článek, který napsala jedna z maminek do městského měsíčníku Horažďovický Obzor.

Část textu: ...Je krásné, že se děti mohly dozvědět něco víc o vesmíru, který je pro nás na jedné straně tak naprostou samozřejmostí, o které vůbec nepřemýšlíme a na druhé straně pro nás stále představuje jednu z největších záhad. Děti se seznámily s naší sluneční soustavou a ukazovaly si souhvězdí, které pak samy také zkoušely najít. Na chvíli se mohly přenést do tichého světa, plného oslňujícího světla i naprosté tmy. Do světa obrovských záhad a tajů, které se asi nikdy nepodaří zcela objasnit. Na nepatrný okamžik se přenesly do světa nekonečnosti a věčnosti. Kdykoliv vyjedeme mimo město, už musíme určovat kde je sever, jih, východ a západ. K tématu vesmíru se stále vracíme a řešíme například rozdíl mezi hvězdou, planetou a měsícem. A když večer vyjdou hvězdy, tak se nesmíme nikdy zapomenout podívat na měsíc a zjistit, jestli je vidět Velký a Malý vůz. Nezbyvá nic jiného než poděkovat paním učitelkám za tento nevšední zážitek a všem popřát mnoho krásných a bezoblačných nocí, které budou s nadcházejícím jarem jako stvořené pro pozorování noční oblohy.

3.2 Česko – slovenská spolupráce

Myšlenka druhého projektu vznikla z důvodu, že i v našem kolektivu jsou paní učitelky, které pedagogické vzdělání získaly před rokem 1989 a jejich jazyková výbava je na takové úrovni, která se před dvaceti lety na pedagogických školách studovala, tzn. pokud se cizí jazyk ve výuce objevil, tak jenom ruský. Jejich ITC znalosti odpovídaly také jenom plošnému proškolení v rámci naší státní informační politiky ve vzdělávání – SIPVZ a neměly návaznost. Tímto projektem mohly na získané znalosti navázat a dále je rozvíjet. Používání digitálního fotoaparátu a posílání elektronické pošty je tedy již u všech pedagogů samozřejmostí a ITC znalosti se u všech pracovníků zdokonalují a prohlubují. Vzájemná spolupráce se Slovenskem oslovila i rodiče, neboť ti se ještě narodili s našimi kamarády ve společném státě a jazyk slyšeli podstatně častěji. Naše spolupráce se bude rozvíjet již čtvrtým rokem a stále je pro nás inspirací. Snažíme se každý měsíc podniknout alespoň jednu společnou aktivitu. Vyměňujeme si výtvarné práce na různá témata, naposledy to byly vlastnoručně vyrobené vánoční pohlednice, učíme se slovenské písničky, básničky nebo koledy, čteme si slovenské pohádky, seznamujeme se s jednotlivými slovíčky. Naší výzdobou nejsou jen obrázky, ale rodiče si na našich chodbách mohou přečíst společně utvořený slovníček, takže si například připomenou, že pomlázka se řekne slovensky šibačka, pampeliška - púpava, čáp – bocián, kočička – mačička, žízala – dážd'ovka, šerík – orgován, petrklíč – prvosenka, kočičky (jehnědy) – maňušky, májka – viecha.

V průběhu naší spolupráce naše paní učitelky i leckteré maminky uvařily podle receptu našich milých kolegyň:

Milé kolegyne, srdečně Vás pozdravujeme z nášho krásneho slnečného Sabinova. Čas rýchlo uteká a ani sme sa nenazdali a je za pár dní koniec školského roka. Ale skor, ako školský rok ukončíme, chceli by sme si splniť ešte jednu úlohu, ktorú sme vám dlžni a to sú kuchárske dobroty.

Špecialitou slovenskej kuchyne sú bryndzové halušky:

Recept:

5 surových zemiakov

polohruba múka

1 vajíčko

1 malá lyžička soli

slaninka, maslo, bryndza

Postup:

Zemiaky očistíme a postruháme na strúhadle /alebo rozmixujeme/, pridáme 1 vajce, soľ a múku, aby cesto nebolo riedke, ale ani veľmi husté.

Cez dierkovanú nádobu hádzeme halušky do vriacej osolenej vody. Halušky sú uvarené, keď vyplávajú na povrch, potom ich scedíme, mierne ochladíme a dáme do nádoby, v ktorej je rozpustené maslo a bryndza. Osolíme, premiešame a podávame na tanieri poliate s opraženou slaninkou.

Prajeme dobrú chuť

Milé kolegyne, prajeme Vám prekrásne slnečné prázdniny, aby ste počas dovolenky nabrali novej energie do nového školského roka a tešíme sa na ďalšiu spoluprácu s Vami v novom školskom roku.

Dovidenia Lubomíra a Iveta

Dalším tématom je seznamování se s národními tradicemi navzájem.

Milé kolegyne, s odstupom času sa ozývame a srdečne Vás pozdravujeme. Skončilo obdobie fašiangov a hoci je pôstne chceme sa s Vami podeliť o aktivity, ktoré sme mali počas fašiangov.

Fašiangový týždeň sme začali výrobou masiek a výzdobou tried. Deťom sme vysvetlili význam fašiangov, ako fašiangovali ľudia na dedinách. Snažili sme sa vyrábať viac masky zvierat, premeny mužov na ženy a naopak, ako to bolo v dávnom období. V tomto

preoblečení sme navštevovali triedy našej MŠ a spievali sme si ľudové piesne. Oblíbenou a tradičnou piesňou bola "Fašiangy turice Velká noc ide, kto nemá kožuštek zima mu bude..." Aby to malo ten správny fašiangový efekt, tety kuchárky v deň fašiangov napiekli šišky, po ktorých si deti oblizovali prsty. Teraz sa už pripravujeme na Veľkú noc, maľujeme veľkonočné kraslice a iné symboly jari.

V marci sme rozprávali aj o našej vlasti, Slovensku a našich kamarátoch z Čiech. Deti to veľmi zaujalo, maľovali sme zástavy a oboznámili ich s niektorými českými slovami. Zasielame Vám niekoľko záberov z našich akcií, prajeme príjemné prežitie Veľkonočných sviatkov veľa šibačov, vody a veľa krásnych chvíľ prežitých v kruhu kolektívu a svojej rodiny.

Masopust v slovenské materské škole

soubor „Modráčik“ z MŠ Sabinov na Slovensku

3.3 Hudba a víra spojují národy

Prostřednictvím koordinačního centra česko-německých výměn mládeže Tandem vzniká projekt dvou mateřských škol českou KMS Horáždovice a německou mateřskou školou St. Marien Sulzbach – Rosenberg. Zástupci partnerských škol se sešli na přátelské návštěvě a plánují výměnné pobyty dětí. Konzultována je i možnost společných prázdninových pobytů.

Plánovaný projekt, kterého by se mělo z každé strany zúčastnit 15 dětí s doprovodem pedagogů, řeší skrze nejranější zkušenosti dětí rozvoj komunikační dovednosti v cizím jazyce, včetně komunikace nonverbální. Rozvíjí možnost získávání a zakládání trvalých přátelských vztahů a vazeb a umožňuje vytváření a poznávání nových možností a metod v oblasti her, hudebních a pěveckých činností, jejichž budou děti a učitelé nejenom aktéři, ale i pozorovatelé a posluchači. Aktivita budou zaměřené i na duchovní rozměr lidského života jako jeho neodmyslitelnou součást a budou vycházet z toho, že náboženská výchova v souvislosti s mravní výchovou může v předškolním věku pozoruhodně stimulovat a kultivovat možnosti dětí.

Připravované programy v České republice:

1. den

- Přivítání účastníků obou stran paní starostkou Města Horáždovice - hudební vystoupení obou partnerských škol.
- Návštěva zvířátek ve stanici mladých přírodovědců.
- Společenský večer v rodinném hotelu Kozák na Orlíku.

2. den

- Odjezd do muzea A. Dvořáka, program pro děti, prohlídka.
- Návštěva Příbrami a baziliky na Svaté Hoře, malý varhanní koncert.
- Odjezd na Orlík.

3.den

- Odjezd do Horáždovic.
- Akce na klášteře školských sester de Notre Dame - smyslově symbolická pedagogika Franze Ketta.

Připravovaný program v SRN:

1. den

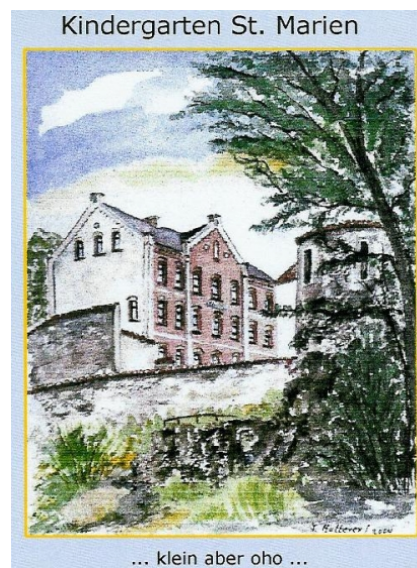
- Přivítání účastníků obou stran panem starostou.
- Návštěva ZOO v Norimberku.
- Společenský večer v Ambergu.

2. den

- Návštěva tzv. „pirátského hřiště“.

3. den

- Návštěva chráněné oblasti se zvířaty.

Během tohoto projektu se budou obě strany navzájem poznávat a zjišťovat další možnosti a zároveň připravovat dlouhodobý (tříletý) projekt, který by měl začít na podzim letošního roku.

3.4 Letní ozdravné pobyty u moře

Akcí tohoto typu je celá řada. Mateřské školy vyjíždějí do různých přímořských letovisek v zahraničí a děti se často těší celý rok. Láká je moře, slunce, výlety, sportovní aktivity, kulturní a zábavné akce se spoustou nových kamarádů, kteří často mluví jinou řečí. Mnohdy jsou se zahraničními kamarády uzavřena přátelství, která přetrvávají po dlouhé roky. Na tyto akce děti vyjíždí samy se svými učitelkami nebo i v doprovodu svých rodičů či prarodičů. Mateřské školy pobytové zájezdy organizují většinou prostřednictvím cestovních kanceláří.

Pracuji ve školce, kde akci tohoto typu připravujeme již pátým rokem. Naším cílem bývá Chorvatsko. Časově aktivitu směřujeme na konec prázdnin, kdy se pokožka dětí již stačila přizpůsobit slunečním paprskům. Do těchto oblastí vyrážíme hlavně z důvodu čistoty mořské vody. Výhodou zde je srozumitelná chorvatština a vstřícnost chorvatských občanů, kteří se učí našemu jazyku.

3.4 Začlenění projektů do školního vzdělávacího programu

Průběh projektů a jejich vývoj mohou vždy sledovat rodiče, ať už prostřednictvím školního časopisu, nástěnek, internetu, výzdoby, tisku, tak i svou osobní účastí. Projekty jsou vždy včleněny do školního kurikula a dále jsou součástí i jednotlivých třídních kurikul. Pedagogická rada vždy projedná postup a kroky školy jako celku, možnosti a role jednotlivých tříd, třídních učitelek. Učitelky rozpracují projekt a témata do bloků, promyslí realizaci, zařadí odpovídající a adekvátní úkoly pro děti rozdílného věku. Na plánování se spolupodílejí rodiče i děti a rozšiřují možnost dalších aktivit a námětů v rámci jednotlivých třídních bloků, ale mnohdy i v rámci činnosti celé školy.

Všechny aktivity směřují k rámcovým cílům v oblasti pro předškolní vzdělávání a k rozvoji dítěte po stránce fyzické, psychické i sociální. Vycházejí z jedinečnosti dítěte, maximálně se snaží o samostatné rozhodování dětí. Dále se snaží o uspokojování takových nároků, které jsou na dítě v běžném životě kladeny a myslí i na ty, které ho v budoucnu čekají, a to v prostředí jemu blízkém, což je rodina a škola.

Projektové aktivity se dotýkají všech oblastí předškolního vzdělávání:

- Oblasti biologické – stimulace a podpory růstu, fyzické pohody, zlepšování tělesné zdatnosti a zdravého životního stylu, rozvíjení manipulačních dovedností.
- Oblasti psychologické – podpory a rozvoje duševní pohody, psychické zdatnosti a odolnosti, rozvoje intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů – matematických operací, přípravy pro čtení a psaní, citu, kreativity, dalšího rozvoje poznávání a učení.
- Oblasti interpersonální – podpory utváření vztahu dítěte k jinému dítěti či osobě, posílení vzájemné komunikace, kultivace, pohody.
- Oblasti sociálně-kulturní – uvedení do společnosti ostatních lidí, do světa materiálních i duchovních hodnot, kultury a umění, pomáhající mu k osvojení si potřebných dovedností a návyků.
- Oblasti environmentální – zakládání elementárního povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí, počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového rozsahu, vytvářející základy odpovědného postoje člověka k životnímu prostředí.

Práce na projektech se mateřským školám osvědčila, pomocí těchto aktivit se

upevnila prestiž školy ve městě a okolí. Přínosem bylo zvýšení přitažlivosti hraní si a učení dětí, zvýšení poznávací motivace, využití dobrých příkladů pedagogické praxe učitelů z partnerských škol, výměna informací, zvýšení motivace pro učitele učit se cizí jazyk. Dopisování je zde využito jako doplňková aktivita pro výuku cizího jazyka. Konečný výsledek předkládaných projektů byl zatím vždy přínosný, inspirativní a podnětný a nyní doufám poslouží jako podnět i dalším mateřským školám. Rozvíjely se dovednosti jak dětí, tak učitelů, kteří na projektu pracovali.

Prováděním společných projektů se připojujeme ke vzdělávacím systémům Evropské unie a myslíme si, že přispíváme k tomu, v co doufá autor knihy *Role internetu ve vzdělávání* pan ing. Bořivoj Brdička (1: 4) ... *Doufám, že tato práce pomůže našim učitelům rozšířit si obzory i mimo hranice státu a přispěje tak k tomu, co dělá internet internetem, tj. ke skutečnému globálnímu propojení celého světa. Je povinností učitelů ho využít pozitivním způsobem.*

Při těchto aktivitách je žádoucí, aby mateřská škola disponovala určitým vybavením. V průběhu činností byl využíván: počítač, tiskárna a scanner, digitální fotoaparát, IrfanView, Microsoft Office – PowerPoint, Word, Excel. Použití moderních technologií ve vzdělávání nejmladších dětí bylo možné, i když mateřská škola v té době vlastnila jen jeden počítač, který byl připojený k počítačové síti internet.

Další příklady realizovaných projektů v praxi je možno najít v knihách – viz seznam použité a citované literatury: *Role internetu ve vzdělávání*, eTwinning, vzdělávací projekty škol v Evropě, kde jsou uvedené i internetové odkazy. Pěknými tématy bývají projekty zabývající se národními pověstmi, památkami, rostlinstvem či zvířectvem. Témat může být mnoho. Mohou to být i projekty zaměřené na ekologii a životní prostředí. Důležité je začít a pokračováním v pozdějším věku může být například celosvětový značně rozšířený projekt – *Globe*. (1: 71) Ten patří spíše k těm náročnějším a vedení školy musí před zapojením projevit seriózní zájem a nejméně dva učitelé musí absolvovat přípravná školení. Teprve pak škola obdrží měřicí aparaturu, kterou umístí na školním pozemku. Vybraný tým studentů pak pod vedením učitelů provádí v pravidelných časových intervalech měření. Naměřená data se spolu s dalšími pozorováními posílají prostřednictvím internetu do amerického centra projektu, kde jsou na vysoké vědecké úrovni zpracovávána. Výsledky jsou všem k dispozici na webových stránkách a slouží i ke skutečně seriózním vědeckým účelům.

4 Dotazníkové šetření

Před sepsáním bakalářské práce byly provedeny dva průzkumy. Cílem bylo shromáždit informace o současném stavu mezinárodní spolupráce na školách, dále zmapovat možnosti studia cizích jazyků a jejich znalosti u studentů pedagogických škol a pedagogů. Dotazník měl i zjistit, jaké postoje k výuce cizích jazyků pedagogové a hlavně učitelky mateřských škol mají. Dále jaká je názorová hladina na seznamování předškolních dětí s cizími jazyky.

První šetření bylo provedeno mezi 60 respondenty, převážně učitelkami mateřských škol nebo studentkami pedagogické fakulty. Dotazníky byly zadávány osobně. Z celkového počtu 60 dotazníků bylo 48 dotazníků vyplněno právě učitelkami nebo ředitelkami mateřských škol. Někteří respondenti v mateřské škole nepracovali, ale pro šetření byly důležité všechny vyplněné dotazníky, neboť názory na výuku cizích jazyků v předškolním věku nejsou důležité jen z pohledu učitelek mateřských škol, ale i z pohledu rodičů a široké veřejnosti.

Výsledky prvního šetření:

- Jazykové znalosti odpovídají vývoji politické situace v České republice. Z šetření bylo zjištěno, že absolventky pedagogických škol do roku 1989 studovaly jen ruský jazyk, až po roce 1989 bylo možné na středních pedagogických školách studovat i jiný jazyk, většinou německý nebo anglický. 10 % respondentů získalo pedagogické vzdělání bez studia cizího jazyka.
- 43 % respondentů nemá podle vlastního ohodnocení znalosti cizího jazyka na úrovni základní komunikace, z toho čtyři pětiny pracují jako učitelky mateřské školy.
- 23 % respondentů uvedlo, že se domluví v jazyce anglickém.
20 % respondentů uvedlo, že se domluví v jazyce německém.
7 % uvedlo, že se domluví v jazyce ruském.
7 % uvedlo, že se domluví více než jedním jazykem.
- 25 % dotazovaných nemá potřebu dalšího jazykového vzdělávání, až na jeden dotazník, který ale vyplnila absolventka střední pedagogické školy, jsou ti, kteří nemají potřebu dalšího jazykového vzdělávání právě učitelky mateřských škol. Z těchto 25 % takto odpovídajících dvě třetiny nemají žádné jazykové znalosti.

- 81 % respondentů si myslí, že by s cizím jazykem měly být seznamovány už děti v mateřské škole, 68 % dotazovaných by preferovalo jazyk anglický. 15 % dotazovaných odpovědělo, že by se děti v MŠ s cizím jazykem seznamovat neměly. 4 % dotazovaných odpověděla, že to není nutné.
- 100 % respondentů rodičů by chtělo, aby jejich dítě plynule mluvilo i cizím jazykem a jsou ochotní za toto vzdělávání vynakládat finanční prostředky. Čtyři pětiny rodičů je ochotno za jazykové aktivity svých dětí připlácet, jedna pětina se nevypravila. Nikdo z rodičů nenapsal, že není ochoten za výuku cizího jazyka svých dětí platit, že by aktivita měla být součástí školního vzdělávání.
- 31 % učitelek mateřských škol uvádí, že má v třídním kolektivu dítě jiné národnosti. Respondentky uvádí děti národnosti vietnamské, ukrajinské, anglické, francouzské, mongolské, romské, ruské, bulharské a slovenské – seřazeno podle četnosti.
- 25 % respondentů uvedlo, že jejich mateřská škola má utvořenu nějakou formu mezinárodní spolupráce, jen 3 % - 2 respondentky jako formu spolupráce uvedly projekty v rámci podpůrných vzdělávacích programů eTwinning, Comenius, Sokrates.

Hodnocení:

Tlak na to, aby děti byly seznamovány z cizím jazykem už v předškolním věku je velký. Souhlasí s tím i velká většina učitelek mateřských škol. Podle Rámcově vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, který vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí v předškolním věku, by děti měly umět využívat informativní a komunikativní prostředky a vědět, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit a mít elementární povědomí o existenci různých národů a kultur. V nedávné minulosti se učitelé ještě shodovali, že ideální doba k výuce cizího jazyka nastává u většiny dětí ve čtvrté třídě. Dnes již víme, že nadané děti mohou začít úspěšně s výukou cizího jazyka podstatně dříve. Jazykové vzdělávání by tak mělo být dětem nabídnuto i v předškolním věku a důsledně vázáno k individuálně různým potřebám a možnostem jednotlivých dětí. Specifika předškolního vzdělávání a věkové zvláštnosti dítěte předškolního věku by měla nejlépe znát učitelka mateřské školy, a proto by také měla umět alespoň kvalifikovaně poradit rodičům, kteří se rozhodnou, že chtějí s výukou

cizího jazyka začít dříve, případně dokázat aktivitu zprostředkovat. Mateřská škola a její učitelka ale bohužel do jisté míry ztrácí na poli profesionálního působení monopolní postavení, protože je zde široká nabídka různých servisních služeb a médií. Dítěti je možno zajistit účast ve specializovaném kurzu, zorganizovat individuální výuku, která se zaměřuje na dosažení předpokládaných edukačních efektů v dané oblasti, ale nemá čas věnovat se celkovému rozvoji osobnosti ani emocionálním potřebám.

„Předškolní dítě dokáže rozlišit protiklad mezi hrou a povinností, uvědomit si přednost volné a spontánní činnosti a pochopit nutnost získávat zkušenosti řízeným učením. Je také s to spíše podvědomě uznat potřebu pravidel, hranic a omezení i nezbytnost vyrovnávat se s nimi. Ale nesnáší tlak, který úzkostlivě směřuje k účelnému naplnění každé jeho chvíle. Plynulý tok požadavků v něm vyvolává stres, zvláště když nemůže jednat autonomně a spontánně a jeho cesta za poznáváním světa je vytyčována příliš přímočaře. Složitost situace dnešního dítěte spočívá v tom, že dynamika současného života s množstvím stále nových atraktivních podnětů oslabuje jeho schopnost dění prožívat... (5: 27)

Druhý dotazník byl směřován na střední školy, které vzdělávají budoucí pedagogy. Cílem bylo zjistit, jaký je současný stav výuky cizích jazyků a jazyková podpora budoucích pedagogů. Dotazník byl uveden krátkým textem, v němž bylo objasněno, k čemu bude sloužit a byl rozeslán elektronickou poštou na 18 adres středních a vyšších odborných pedagogických škol. Adresy byly získány prostřednictvím internetu. Vrátilo se 9 vyplněných dotazníků, tedy 50 %.

Výsledky druhého šetření:

- Ve všech pedagogických školách, které se šetření zúčastnily, mohou studenti studovat anglický a německý jazyk. Některé školy nabízí i jazyk francouzský, ruský, španělský. Jeden z respondentů i vyčísluje současnou převahu výuky angličtiny, kde ze 120 studentů 1. ročníků volí 85 % studentů jazyk anglický a 15 % studentů volí jazyk německý. Respondent z druhé pedagogické školy uvádí, že v posledních třech letech vyučují především jazyk anglický, i když nabídka je širší.
- 78 % vrácených dotazníků nabízí nějakou formou studium dvou cizích jazyků. Zde se údaje rozcházejí například podle studovaného oboru. Jen 22 % uvádí, že se studuje jeden jazyk, případně sdělují, že dosavadní osnovy a RVP počítá s jedním jazykem.

- Ve všech obecných školách se cizí jazyky studují po celou dobu studia. Pět škol uvádí – 56 %, že si studenti z cizího jazyka mohou udělat státní zkoušku. Jedna má pro zájemce přípravný kurz na jazykovou zkoušku FCE (First Certificate in English - složení zkoušky FCE vyžaduje ovládnutí angličtiny na dostatečné úrovni i v širším spektru praktických situací zahrnujících studium, obchod a průmysl).
- 89 % škol má nějakou formu spolupráce se zahraniční školou, 56 % potom vyjíždí i za hranice a dochází k výměnným pobytům.
- Respondenti zmiňují projekty Comenius, Sokrates, Leonardo a uvádějí, že studenti mají o tyto aktivity zájem – jedna škola odkazuje na své webové stránky, [online] dostupné z <URL: www.vospspgs.cz>, kde prezentuje svou zahraniční spolupráci v rámci projektu Comenius.
- 22 % tazatelů středních škol, které se šetření zúčastnily, dosud v dané oblasti žádný program pro podporu projektů mezinárodní spolupráce nevyužívá.

Hodnocení:

Po dlouhou dobu vedla učitelé a žáky k cíli naučit se cizí jazyk učebnice a přesně stanovené osnovy. Učitel samozřejmě obměňoval svůj přístup k navrženým cvičením a občas hodiny doplnil četbou. Avšak od těchto dob se již hodně změnilo. Dnes máme počítače, internet, cestujeme a zájem a motivace studentů učit se cizí jazyk stoupá a podpora státu v této oblasti je přínosem.

Změny po roce 1989, reforma jazykového vzdělávání a její uvedení do praxe je snad příslibem kvalifikovanějších pedagogů, potažmo učitelek mateřských škol, alespoň co se týče jazykových znalostí.

5 Závěr

Pobyt dítěte v mateřské škole, kde působí vzdělaná, poučená a osobnostně zralá učitelka, zůstává bezkonkurenčně tou nejpřirozenější cestou, jak se dítě může vypořádat s požadavky dnešní doby. K naplnění zvýšených nároků na výchovu a vzdělávání dítěte předškolního věku potřebuje učitelka mateřské školy řadu kompetencí. V její vybavenosti by měly být dovednosti a znalosti, kterým dříve nebyla věnována patřičná pozornost. Zavádění a využívání informačních a komunikačních technologií, potřeba dorozumět se v cizím jazyce, dovednost kooperovat a pracovat v týmu, to jsou dnes kvalifikační předpoklady pro úspěšné zvládnutí téměř každého povolání. Tyto vzrůstající nároky na osobní i odborné kvality jsou proto zajišťovány více směry. Další vzdělávání a sebevzdělávání je podstatným znakem a povinností učitelké profese, a proto je i koncipována vysokoškolská příprava učitelek mateřských škol.

Mezinárodní spolupráce mateřských škol přináší jak pro děti, tak pro pedagogy mnoho pozitiv. Dává podněty pro obohacení školních vzdělávacích programů, pomáhá v jazykovém rozvoji, rozvíjí spolupráci s rodiči, zřizovatelem a otevírá možnosti získání finančních prostředků. Dostatečná jazyková kvalifikace a metodická zkušenost učitelek mateřských škol by v budoucnu mohla být dobrým předpokladem pro výuku cizích jazyků již v předškolním věku. Vzhledem k otevřenější Evropě je také nutné od předškolního věku stimulovat multikulturní výchovu. České mateřské školy navštěvuje stále více cizinců a jazyková bariéra přináší často řadu komplikací. Plně zapojit tyto děti do vzdělávání je náročný proces, který zahrnuje právě překonávání jazykové bariéry, vyrovnávání se s kulturními odlišnostmi a s rozdíly mezi vzdělávacími systémy jednotlivých zemí.

Bakalářskou prací jsem také chtěla nastínit cestu pedagogům i rodičům, jak z internetu a počítače udělat pomocníka, zdroj informací, komunikace a bránit se tak nebezpečím, která bezmyšlenkovitá a necílená práce s počítačem může přinášet. Myslím, že předložené aktivity mohou posloužit jako příklady dobré praxe dalším školám i jednotlivcům.

Seznam použité a citované literatury:

1. BRDIČKA, B. *Role internetu ve vzdělávání*. Kladno : AISIS, 2003. ISBN 80-239-0106-0.
2. MŠMT. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Bílá kniha*. Praha : Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
[online] dostupná z <<http://aplikace.msmt.cz/pdf/BilaKniha.pdf>>.
3. Národní podpůrné středisko pro eTwinning v ČR, Národní agentura pro evropské vzdělávací programy. *eTwinning – vzdělávací projekty škol v Evropě*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-3321-1.
4. OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika I*. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-656-3.
5. OPRAVILOVÁ, E.; KROPÁČKOVÁ, J. *Studijní texty k předškolní pedagogice s úvodem do pedagogiky*. Praha : Univerzita Karlova, 2005. ISBN 80-7290-251-2.
6. *Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha : Tauris 2005.
7. SLAVÍK, J.; NOVÁK, J. *Počítač jako pomocník pro učitele*. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-149-5.
8. SOMR, M. *Úvod do metodologie a metod výzkumu*. České Budějovice : Vlastimil Johanus TISKÁRNA, 2006. ISBN 80-239-8227-3.

Příloha číslo 1 - dotazník

Vážené paní kolegyně,

jmenuji se Věra Chaloupková a jsem studentkou třetího ročníku PF JU v Českých Budějovicích, studijní obor Učitelství pro mateřské školy. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku k závěrečné bakalářské práci na téma „Možnosti mezinárodní spolupráce mateřských škol.“ Dotazník je anonymní, výsledky budou použity pouze v rámci průzkumu jako podklad pro zpracování bakalářské práce.

1. Kolik roků pracujete v mateřské škole.....
2. Máte ukončené pedagogické vzdělání? (ano, ne).....
Pokud ano, jaké.....
V jakém roce jste studium ukončila.....
3. Byla součástí Vašeho **pedagogického** studia i výuka cizích jazyků (ano, ne).....
Pokud ano, jakého.....
4. Učila jste se cizí jazyk jinde než při studiu pedagogické školy? (ano, ne).....
Pokud ano, kde
5. Ovládáte některý z těchto jazyků na úrovni základní komunikace? (ano, ne).....
Jaký?
6. Máte potřebu dalšího vzdělávání ve výuce cizích jazyků? (ano, ne).....
Pokud ano, co vás motivuje?.....
7. Myslíte si, že by se děti v MŠ měly seznamovat s cizím jazykem?.....
Pokud ano, jaký byste preferovala?.....
8. Jsou děti ve Vaší MŠ seznamovány s nějakým cizím jazykem? Pokud ano, jakým
a jakou formou?
- Kdo aktivitu zajišťuje?.....
9. Je ve Vašem třídním kolektivu nějaký cizinec? Jaké národnosti?
10. Spolupracujete s nějakou zahraniční školou? Pokud ano, jakou (země)?
- Jakou formou?.....
-
- V čem si myslíte, že je tato aktivita prospěšná?.....
11. Jste-li rodič, kdy začalo Vaše dítě s výukou cizího jazyka?.....
 Chtěli byste, aby mluvilo plynule několika světovými jazyky?.....
 Jakou finanční částku jste ochotni zaplatit svým dětem, aby se učilo cizí jazyk?.....
12. Místo pro případné vzkazy.....

Děkuji za spolupráci a trpělivost

Příloha číslo 2 – dotazník

Dobrý den,

obracím se na Vás s prosbou o informace k závěrečné bakalářské práci na téma

„Možnosti mezinárodní spolupráce mateřských škol“.

Cílem výzkumu je zjištění současného stavu výuky cizích jazyků na pedagogických školách. Výsledky průzkumu budou použity pouze jako podklad pro zpracování bakalářské práce. Odpověď na otázky zašlete prosím na e-mailovou adresu

v.chaloupkova@atlas.cz

16. Jaké cizí jazyky mohou studenti pedagogických škol u vás studovat?
17. Kolik cizích jazyků studenti pedagogických škol studují?
18. V jakém rozsahu – počet roků.
19. Mohou si udělat z cizího jazyka během studia nějakou státní zkoušku?
20. Spolupracujete se zahraniční školou, jakou formou?
21. Je mezi studenty o tuto spolupráci zájem?
22. Vyjíždí studenti na zahraniční stáže? Kam? Jak často a na jak dlouho?
23. Využíváte podpory projektů v dané oblasti?

Děkuji za ochotu, vstřícnost a Váš čas.

Věra Chaloupková, Zářečská 604, 341 01 Horažďovice